

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistalenne.

Lauhanen, R. Pirstyneillä puumarkkinoilla. Ilkka 26.2.2018, 9.

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

www.seamk.fi

verkkolehti.seamk.fi

Ilkka 26.2.2018

Piristyneillä puumarkkinoilla

Risto Lauhanen kolumnikuva.

Metsäkeskuksen mukaan Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla puukaupat ovat lisääntyneet 16 prosenttia vuodesta 2016 vuoteen 2017. Tämä metsänkäyttöilmoitustilasto huomioi arvokkaat luontokohteet pois hakkuiden piiristä.

Kuitupuun hitaasti kohoavaa nykyhintaa kuitenkin ihmetellään, vaikka hankintamäärät kasvavat. Sellupuusta tuntuu olevan ylitarjontaa kuitupuumetsien maakunnissa. Lisäksi kasvaneet sahausmäärät tuottavat selluhaketta markkinoille.

Puukauppaa käydään muissakin Itämeren rantavaltioissa. Ruotsissa sattuva talvimyrsky lisäisi puun tarjontaa vakauttaen hintatasoa.

Kuitupuun hintaa verrataan entisiin hintoihin. Hankintahakkuiden osuus oli ennen noin 30 prosenttia yksityismetsien puukaupoissa, joten hankintalisät korostuvat hintaindekseissä. Sähköinen media taas on syönyt sanomalehtipaperimarkkinoita ja samalla hiomokuusikuitupuun kysyntää. Kuusen hinta onkin laskenut mänty- ja koivukuitupuun tasolle.

Metsänomistajat tekevät tukkipuukaupoilla edelleenkin tiliä, mutta runkojen katkonnanohjaus puhuttaa. Asiakaslähtöiseen puunhankintaan siirryttiin 1990-luvulla hakkuukonemittauksen myötä. Katkonnanohjauksen avulla tuotantolaitokset saavat oikeanlaista raaka-ainetta.

Jos viilutettavan vanerisorvipöllin mitta on 120 senttimetriä, pitää koivutukkien pituuksien olla tämän mitan kerrannaisia. Katkomalla 480 tai 600 sentin tukkeja, vältetään kalliit hukkapätkät ja vajaamitat suurilla volyyymeilla.

Sahatukkien osalta yksinkertainen esimerkki havainnollistaa asiaa. Olkoot uudistettavan männikön tilavuus 250 kuutiota hehtaarilla.

Jos sahatukin osuus on 80, kuitupuun 18 ja hukkapuun 2 prosenttia puuston tilavuudesta, optimaalinen katkonta tuottaa metsänomistajalle bruttona 12 800 euron tilin hehtaarilta tukin (60 euroa/kuutio) ja kuitupuun (18) oletushinnoilla.

Männikön pitää toki olla terve ja hyvälaatuinen. Jos katkonnassa tulisi puun mutkien ja lahon takia tukkia 70 prosenttia, metsänomistajan tili olisi 11 800 euroa hehtaarilla.

Jos esimerkissä sovellettaisiin runkohinnoittelua (500 runkoa hehtaarilla), metsänomistajan tulisi saada vähintään 26 euroa rungolta tai 52 euroa kuutiolta läpihintana. Sitten puunostaja saisi katkoa rungot miten parhaaksi näkee.

Tarkka metsänomistaja huomaa, että vakavarainen sahuri tarvitsee leimikosta paljon hyvää tukkia ja vähän kuitupuuta. Tukkien lisäksi sahuri ostaa leimikosta myös kuitupuut, jotka on myytävä sahauksen sivutuotehakkaiden kanssa sellutehtaille. Näin tukkien ja kuitupuiden hinnat kohtaavat kiertotalouden markkinoilla.

Moottorisahasavotan tukit ja kuitupuut voitiin toimittaa ostajan sahalle ja sellutehtaille. Nykyään metsäkoneenkuljettaja katkoo samasta leimikosta puutavaralajit jopa yli kymmenelle eri tuotantolaitokselle.

Leimikon ostajan tuotantolaitosten lisäksi puuta toimitetaan myös muiden ostajien laitoksille. Teollisuuden vaihtopuu on osa järkevää markkinataloutta. Tietojärjestelmissä on suuri joukko arvokasta ”big dataa” mm. arvomatriiseista ja puiden vioista.

Asioilla on puolensa. Tarkan metsänomistajan kannattaa myös kysyä, mitä katkonnanohjauksen valvonta maksaa tukin yksikköhinnassa.

Risto Lauhanen

Kirjoittaja on Helsingin yliopiston dosentti sekä Seinäjoen ammattikorkeakoulun Ruokayksikön erityisasiantuntija.